

UNIwersYTET ŚLĄSKI W KATOWICACH
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY

Uchwała nr 1
Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego
z dnia 25 października 2018 roku
w sprawie zajęcia stanowiska
w debacie

§1

Na posiedzeniu w dniu 25 października 2018 roku w wyniku przeprowadzonej dyskusji Rada Wydziału Filologicznego uchwala, co następuje:

Odpowiadając na sformułowane w piśmie Jego Magnificencji Rektora z dnia 6 sierpnia 2018 r (<http://www.us.edu.pl/pismo-jm-rektora-us-w-sprawie-przyjecia-tzw-ustawy-20>) zaproszenie do czynnego udziału w debacie dotyczącej nowego statutu naszej uczelni, przedstawiamy jako społeczność największego wydziału Uniwersytetu Śląskiego propozycje wybranych zapisów nowego statutu wraz z ich uzasadnieniem. Zgłaszamy je jako społeczność, która od 50 lat wywiera widoczny i nieustający wpływ na życie naszego regionu, jak i całego kraju. Z pełnym przekonaniem przypominamy, że dzięki pracy naukowej i wysiłkom dydaktycznym tej społeczności zachodzą w Polsce i naszym regionie przemiany cywilizacyjne widoczne każdego dnia. To społeczność naszego wydziału stanowi od początków swojego istnienia najważniejszy obszar styku całego regionu ze światowymi trendami intelektualnymi. Jest to możliwe dzięki tradycji dialogu wielokulturowego, której ukonstytuowanie w polskiej rzeczywistości, kultywowanie i umocnienie postrzegamy zarówno jako nasz najważniejszy sukces, jak i dalszą misję.

Równie zdecydowanie przypominamy, że znajdujemy się wśród nielicznych jednostek Uniwersytetu Śląskiego, których pracownicy i studenci mogą z dumą twierdzić, że przyczyniają się nie tylko do bieżącej i realnej zmiany lokalnej i krajowej przestrzeni intelektualnej, ale i – powiązanych z nią – przestrzeni społecznej i przestrzeni rynku. To absolwenci naszego wydziału i przygotowujący ich do pracy zawodowej wykładowcy sprawiają, że Katowicom i całemu regionowi udaje się trudna transformacja z gospodarki opartej na przemyśle ciężkim do gospodarki opartej na wiedzy. Niezwykle liczni absolwenci kierunków prowadzonych przez nasz wydział obecni są w tych przestrzeniach nie tylko jako nauczyciele – języka polskiego i licznych języków obcych – ale również jako pracownicy instytucji kulturalnych i specjaliści w zakresie usług biznesowych, komunikacji (w tym tłumaczeń, choć nie tylko), mediów (w tym znaczących firm mających decydujący wpływ na rynki nowych mediów i gier) czy rynku wydawniczego. Pracownicy i absolwenci naszych kierunków są współtwórcami i animatorami zarówno instytucji promujących nowoczesne

UNIwersytet ŚLĄSKI W KATOWICACH
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY

miasta w regionie, jak i pielęgnujących obszary długoletniej tradycji (Katowice Miasto Ogrodów, Ars Cameralis, Muzeum Śląskie, Akademia Filmu Polskiego). Pracownicy wydziału są laureatami najbardziej prestiżowych zagranicznych stypendiów i nagród (Humboldt; Fulbright, Dumbarton Oaks; Princeton). Śląska filologia klasyczna wreszcie, w szczególności zaś prężnie rozwijająca się bizantynistyka, uczyniła z katowickiej uczelni najważniejszy ośrodek tych badań w Polsce i trwale wpisała go na światową mapę liczących się centrów. Pracownicy niewielkiej katedry kierowali lub kierują czternastoma projektami badawczymi, a jako wykonawcy brali udział w wielu innych. Nasze studia bizantynistyczne przyciągają badaczy z całego świata, którzy wybierają Uniwersytet Śląski jako miejsce stażu podoktorskiego. Nietrudno znaleźć też wśród absolwentów, pracowników i studentów naszego wydziału osoby kształtujące intelektualny obraz całego polskiego społeczeństwa: wybitnych i poczytnych pisarzy, tłumaczy, jurorów i członków kapituł najważniejszych nagród literackich czy kierowników instytucji kulturalnych. To z naszego wydziału wywodzi się dwóch z czterech rektorów naszej uczelni ostatnich kadencji. Z pełnym przekonaniem wyrażamy pogląd, że wszystkim tym absolwentom, pracownikom i studentom bliskie są wartości dialogu i otwartości będące fundamentami całego naszego wydziału, jak i dyscyplin akademickich na nim uprawianych.

Reprezentujemy dyscypliny i subdyscypliny nauki, które w skali kraju odpowiedzialne są za kolosalne przemiany ostatnich trzech dekad, również w wymiarze niezwykle praktycznym. To dzięki neofilologom i ich organizacyjnemu, naukowemu i dydaktycznemu wysiłkowi Polacy posługują się dzisiaj językami obcymi w stopniu porównywalnym z innymi obywatelami Unii Europejskiej. Za każdym artykułem naukowym opublikowanym w języku obcym przez prawie każdego polskiego badacza stoi - obok oczywistej wartości merytorycznej i pracy badawczej - także praca filologa. Równie oczywista jest odpowiedzialność instytutów polonistycznych za dziedzictwo narodowe i za promowanie polskiej kultury za granicą. Prowadzona przez specjalistów z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej digitalizacja trudno dostępnych dokumentów oraz prace konserwatorskie starych druków pozwalają utrwać dorobek polskiej kultury i upowszechniać w kraju i za granicą dzieła polskiej kultury piśmienniczej. Polskie kulturoznawstwo obejmuje badania nad bieżącymi przemianami kultury i społeczeństwa i czyni rozpoznania w zakresie transformacji kulturowych, następujących pod wpływem rozwoju mediów i technologii komunikacyjnych oraz procesów globalizacyjnych.

Reprezentujemy w końcu pracowników wydziału, dla których jest on miejscem pracy, z którym nierzadko związali swoje życie na dziesięciolecia. Ci pracownicy to nie tylko kadra naukowo-dydaktyczna, ale i liczna grupa pracowników administracyjnych. Wiemy, że ich niepokój o przyszłość jest często większy niż ten wyrażany przez pracowników naukowo-dydaktycznych. Nasze propozycje i zgłaszana chęć podjęcia debaty o przyszłości naszej uczelni są również wyrazem szacunku dla ich codziennej pracy pełnej poświęcenia i życzliwej troski o losy naszych studentów i wyniki badań. Dla nas wszystkich Wydział

UNIwersYTET ŚLĄSKI W KATOWICACH
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY

Filologiczny i funkcjonujące w nim instytuty to pozostające w strukturach uczelni jednostki, z którymi jesteśmy związani autentycznymi emocjami.

Dobitnie stwierdzamy, że przedstawione propozycje zostały skonsultowane z całym środowiskiem Wydziału oraz zyskały zdecydowane poparcie Rady Wydziału. W duchu dialogu składamy je na ręce Jego Magnificencji Rektora, powołanego przez niego zespołu pracującego nad założeniami statutu oraz całej społeczności naszej uczelni.

Propozycje regulacji nowego statutu Uniwersytetu Śląskiego

I. Ustrój uczelni

1. Postulujemy utrzymanie zasady samorządności uczelni, zgodnie z duchem obecnego § 7 Statutu UŚ.

Choć samorządność może być realizowana na różnych szczeblach i w różnych skalach, to nie sposób jednak uznać argumentacji, że Senat uczelni mógłby pozostać jedynym ciałem kolegialnym. Byłoby to – zachowując wszelkie proporcje – porównywalne do stwierdzenia, że idea samorządności realizowana jest w skali państwa przez jeden pochodzący z wyboru organ prawodawczy (np. parlament), podczas gdy powinna się ona przekładać raczej na bieżące działania wykonawcze, a nie legislacyjne.

2. Rozwiązaniem umożliwiającym realizację kierowniczej roli rektora przewidzianej w ustawie, a równocześnie podkreślającym samorządny, kolegialny i demokratyczny proces prawotwórczy i wykonawczy uczelni jest wprowadzenie rozmaitych **mechanizmów kontroli i równowagi**.

Mechanizmy te powinny zapewniać kolegialnym ciałom uczelni kompetencje prawotwórcze na odpowiednich szczeblach struktury uczelni zaś senatowi uczelni prawo akceptacji lub odrzucenia w sposób określony w statucie (znaczącą większością głosów, np. 2/3) poszczególnych decyzji rektora, w tym uchwalenia regulaminów i innych przepisów decydujących o kształcie uczelni niewymienionych bezpośrednio w ustawie. Taka potencjalna rola Senatu jest przewidziana w art 23. 1 Ustawy, który brzmi: “Do zadań rektora należą sprawy dotyczące uczelni, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych przez ustawę lub statut do kompetencji innych organów uczelni.”

3. Rolę arbitra (trzeciej władzy) pełnić mógłby urząd **rzecznika** (ombudsmana), wybieranego przez całą społeczność uczelni i niezależnego od rektora i ciał kolegialnych w inny sposób niż poprzez tryb oceny i ewentualnego odwołania.

Arbiter taki stanowiłby organ odwoławczy uczelni; zarządzałby odpowiednimi strukturami; działałby wyłącznie na wniosek pracowników, studentów lub rektora uczelni; dysponowałby

UNIwersytet Śląski w Katowicach
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY

uprawnieniami przeprowadzenia postępowań sprawdzających, w tym postępowań dotyczących naruszeń praw pracowniczych, naruszeń obowiązków pracowniczych, mobbingu, molestowania seksualnego, nierównego traktowania ze względu na płeć, przekonania, orientację seksualną itp. W postępowaniach odwoławczych pełniłby rolę drugiej instancji (po złożeniu odwołania od decyzji rektora do samego rektora). Miałby prawo do uznania decyzji rektora za niesłuszną/ niezgodną z przepisami uczelni, zaś w przypadkach naruszeń przepisów prawa miałby obowiązek formułować zawiadomienia do organów nadzoru lub ścigania. Decyzje rzecznika byłyby ostateczne. Działalność rzecznika podlegałaby ocenie senatu lub rady uczelni jednokrotnie w okresie kadencji lub dodatkowej jednokrotnej ocenie na wniosek rektora. Negatywna ocena działalności rzecznika (lub nieudzielenie pozytywnej oceny) skutkowałoby odwołaniem z funkcji, uniemożliwieniem kandydowania na kolejną kadencję i powołaniem nowego rzecznika drogą wyborów. Rzecznik dysponowałby odpowiednią kadrą i środkami.

II. Władze i organy kierownicze uczelni

Zdecydowanie postulujemy doprecyzowanie w nowym statucie procedur wyboru i odwoływania rektora i prorektorów uczelni, a także obsady funkcji dziekanów, dyrektorów instytutów, kierowników niższych jednostek, kierowników dyscyplin oraz dyrektorów/ kierowników odpowiedzialnych za dydaktykę w danej jednostce.

Nie możemy godzić się na to, aby funkcje dziekanów, dyrektorów instytutów i innych organów i funkcji w uczelni, w tym kierowników odpowiedzialnych za dydaktykę w danej jednostce były odgórnie nadawane jedynie z nominacji rektora, który przecież nie zawsze poznał dogłębnie dane środowisko. Powinniśmy dążyć do tego, aby te osoby były wybierane przez pracowników danej społeczności lub by przynajmniej społeczności miały szansę na zaproponowanie kandydatur.

Jednym rozwiązaniem jest wybieranie dziekanów/ dyrektorów/ kierowników drogą wyborów w danej jednostce. Wyniki wyborów musiałyby uzyskać akceptację rektora. W przypadku braku zgody rektora na akceptację wyników wyborów organ kolegialny mógłby utrzymać je w mocy większością $\frac{2}{3}$ głosów lub inną ustaloną w statucie uczelni. Rozwiązanie takie podkreśla kierowniczą rolę rektora, ale pozostawia wpływ organów kolegialnych.

Innym rozwiązaniem podkreślającym kierowniczą rolę rektora, ale pozostawiającym wpływ organów kolegialnych jest powoływanie dziekanów/ dyrektorów/ kierowników drogą konkursów spośród kandydatur osób zgłaszających się osobiście lub zgłaszanych przez przedstawicieli społeczności danej jednostki. Komisja konkursowa powoływana przez rektora dokonywałaby wyboru kandydata po przeprowadzeniu postępowania konkursowego. Senat miałby prawo do odrzucenia wyników konkursu większością $\frac{2}{3}$ głosów lub inną ustaloną w statucie uczelni.

UNIwersytet Śląski w Katowicach
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY

III. Struktura uczelni

Uważamy, że struktura uczelni powinna wychodzić od pól badawczych, które stanowią o sile naukowej Uniwersytetu Śląskiego. W ramach poszczególnych wydziałów pożądana byłaby analiza wiodących obszarów (na niższym poziomie – tematów), które budzą szczególne zainteresowanie pracowników i mogą przynieść znaczące osiągnięcia badawcze. Obszary te mogą wyznaczyć pola zainteresowań badawczych poszczególnych jednostek funkcjonujących w ramach wydziałów. Nasza praktyka badawcza pokazuje, że obszary te niekoniecznie przystają do najnowszego podziału na dziedziny i dyscypliny nauki, dlatego też nie sądzimy, że wewnętrzną strukturę uczelni w zakresie badań naukowych należy podporządkować temu arbitralnemu podziałowi.

W związku z powyższym:

1. Postulujemy, aby statut uczelni nie wskazywał jednoznacznej struktury uczelni, czyli jej podziału na wydziały i poszczególne inne jednostki.
2. Postulujemy, aby statut wymieniał możliwe formy organizacji struktury uczelni, czyli aby wyliczone zostały formy organizacyjne i ich hierarchiczne zależności:
 - a. proponujemy, by jednostkami tymi były
 - i. Wydział
 1. instytut - podległy organizacyjnie wydziałowi i dziekanowi wydziału. Instytut jest jednostką prowadzącą badania, niekoniecznie w jednej dyscyplinie i niekoniecznie jako jedyna jednostka w danej dyscyplinie. Ponadto instytut uczestniczy w procesie dydaktycznym.
 - a. ewentualne jednostki podlegające hierarchicznie instytutom (punkt ten ma olbrzymie znaczenie, jeśli instytuty ostatecznie zyskałyby charakter jednodyscyplinowy, co naszym zdaniem nie zawsze byłoby wskazane);
 2. różne rodzaje grup i ośrodków badawczych wraz z rozróżnieniem i zdefiniowaniem ich różnych funkcji i celów, zwłaszcza grup i ośrodków realizujących badania wielo- i interdyscyplinarne, np. centrum badawcze, ośrodek badawczy, klaster badawczy, pracownia, koło itp.
 - b. podkreślamy jednocześnie, że proponujemy taki schemat organizacyjny z założeniem, że instytut nie jest jednostką badawczą powołaną do realizacji badań wyłącznie w jednej dyscyplinie naukowej, nie jest bezpośrednio i jednoznacznie przypisany wyłącznie do jednej dyscypliny, ani nie stanowi jedynej jednostki realizującej badania w danej dyscyplinie.
 - c. Proponowaną strukturę odzwierciedla załączony diagram.

UNIWERSYTET ŚLĄSKI W KATOWICACH
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY

3. Postulujemy, by kształt struktury organizacyjnej wydziału był proponowany rektorowi przez ciało kolegialne wydziału. Rektor miałby prawo do odrzucenia propozycji zaś organ senat uczelni mógłby odrzucić brak akceptacji rektora większością $\frac{2}{3}$ głosów lub inną określoną w statucie uczelni.
4. Postulujemy, by za realizację badań w danej dyscyplinie odpowiadał kierownik dyscypliny.
 - a. Kierownik dyscypliny zostaje wybrany przez Radę dyscypliny spośród jej członków na czteroletnią kadencję
 - b. Kierownik dyscypliny odpowiada za bieżące monitorowanie badań, sprawozdawczość oraz - jako członek rady naukowej wydziału - za dysponowanie środkami na badania.
 - c. w szczególności kierownik dyscypliny odpowiada za
 - i. monitorowanie oświadczeń pracowników o prowadzeniu badań w danej dyscyplinie
 - ii. monitorowanie oświadczeń pracowników o zgłoszeniu osiągnięć z danej dyscypliny do ewaluacji osiągnięć naukowych
 - iii. sporządzenie sprawozdań
 - iv. bieżące monitorowanie jakości prowadzonych badań
 - d. Funkcja kierownika dyscypliny może, ale nie musi, być łączona z funkcją dyrektora instytutu.
5. Postulujemy, by rektor powoływał na wniosek dziekana radę dyscypliny spośród pracowników uczelni realizujących badania w danej dyscyplinie.
 - a. Rada dyscypliny
 - i. odpowiada za dysponowanie środkami na badania;
 - ii. opiniuje wnioski o utworzenie tematów i zespołów badawczych finansowanych ze środków w dyspozycji danej dyscypliny;
 - iii. opiniuje wnioski o urlopy naukowe;
 - iv. dba o bieżącą wymianę informacji z innymi radami dyscyplin
6. Postulujemy, by dziekan lub rektor po konsultacjach z dziekanem powoływał kierowników dyscyplin na członków rady naukowej wydziału.
 - a. Zadaniem rady naukowej wydziału jest nadzór nad rozdysponowaniem środków na badania i monitorowanie realizacji badań w wymiarze dziedziny nauki zgodnej z charakterem wydziału.

Z powodu ograniczeń czasowych przedstawione propozycje nie są z pewnością kompletne. Równocześnie deklarujemy, że społeczność naszego wydziału jest przygotowana merytorycznie do przedstawienia spójnej i przemyślanej koncepcji modelu dydaktyki akademickiej. Zarys tej koncepcji jest widoczny w załączonym diagramie.

UNIwersytet Śląski w Katowicach
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY

Uzasadnienie

1. **Wnioskujemy o poważny namysł nad ideą bezpośredniego przywiązania struktury uczelni do klasyfikacji dyscyplin naukowych, opowiadając się za porzuceniem tej idei. Znajdujemy wiele argumentów za tym, by takiego podziału unikać.** Klasyfikacja dyscyplin wprowadzona jest drogą rozporządzenia, nie ustawy. Czy za każdym razem, kiedy obecny lub przyszły minister zechce zmienić rozporządzenie, struktura uczelni miałaby zostać ponownie przebudowywana? Stąd postulujemy, aby w statucie uczelni nie umieszczać zapisu, który połączy strukturę uczelni z dyscyplinami. Tym samym wskazujemy, że regulamin uczelni nie miałby podstawy do takiej strukturalnej organizacji uczelni, która odzwierciedlałaby sztywne połączenie struktury z dyscyplinami.
2. Jako społeczność najliczniejszego wydziału w naszej uczelni mamy świadomość, że bardzo licznymi zespołami dyscyplinowymi (obejmujących nawet 200 pracowników) byłoby trudno efektywnie zarządzać. Najliczniejsze dyscypliny w gruncie rzeczy dzielą się na szereg subdyscyplin, o znacznym stopniu instytucjonalnej odrębności (osobne czasopisma, serie wydawnicze, środowiska badawcze). Naszym zdaniem ich rozwojowi i wartościowym osiągnięciom naukowym sprzyjać będą raczej mniejsze jednostki.
3. Jednym z celów strategicznych UŚ jest osiągnięcie statusu uczelni badawczej. Jednym z elementów strategii sprzyjającym osiągnięciu tego celu jest zwiększenie interdyscyplinarności badań naukowych (wynika to np bezpośrednio z projektu rozporządzenia ewaluacyjnego i z "Przewodnika ewaluacji" - str. 31 oraz 48 i inne <https://nkn.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/6e48e5dd4e469616354f861c105e25f6.pdf>). Czemu zatem miałyby służyć rozrywanie wypracowanych więzi interdyscyplinarnych w już istniejących jednostkach? Powinno się raczej dążyć do tworzenia instytutów wielodyscyplinowych ułatwiających i wspomagających interdyscyplinarność. Nie wydaje się problemem logistycznym ani organizacyjnym prowadzenie odpowiedniej sprawozdawczości ani sprawowanie nadzoru nad badaczami prowadzącymi badania w poszczególnych dyscyplinach, jeśli składają oni odpowiednie oświadczenia dot. dyscyplin oraz oświadczenia o osiągnięciach, o których mówi ustawa.
4. Dlaczego w ogóle się przyjmuje, że zachodzi potrzeba utworzenia instytutów jednodyscyplinowych? Teoretycznie atrakcyjna prostota struktury uniwersytetu nie oddaje w naszej opinii złożoności ani prowadzonych w nim badań, ani złożoności samej instytucji. Przeszkodzi ona w czerpaniu z bogactwa różnorodności aktualnych instytutów wielodyscyplinowych, a także utrudni tworzenie nowych zespołów interdyscyplinarnych. Odejdźcie od ewaluacji jednostek organizacyjnych (wydziałów) i ewaluacja dyscyplin wynikają z racjonalnej konieczności porównywania porównywalnego w skali kraju: literaturoznawców z literaturoznawcami, socjologów z socjologami etc., ale przecież w ustawie nie zalecono ani nie udowodniono, że nowa forma ewaluacji musi za sobą pociągać tworzenie homogenicznych instytutów jednodyscyplinowych. Czy są jakieś wzorce, przykłady takich zmian, które dały lepsze rezultaty ewaluacyjne niż w poprzedniej strukturze?

UNIWERSYTET ŚLĄSKI W KATOWICACH
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY

Ponadto wnioskujemy o wyznaczenie w projekcie statutu okresu przejściowego, umożliwiającego sprawne wprowadzenie wszystkich zmian i dostosowanie struktury administracyjnej, naukowej i dydaktycznej do nowych wyzwań. Uważamy, że okres przejściowy powinien zakładać powierzenie na okres jednego roku akademickiego obowiązków organizacyjnych i kierowniczych dotychczasowym władzom wydziałów oraz dyrektorom instytutów. Byłby to z jednej strony zapis umożliwiający sprawne wprowadzenie zmian - zwłaszcza w ostatnim roku okresu podlegającego ewaluacji wyników badań - a z drugiej wyraz szacunku dla demokratycznego wyboru społeczności poszczególnych instytutów.

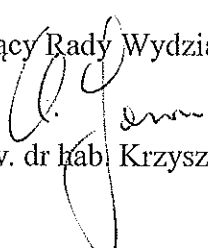
§2

Powyższe stanowisko Rada Wydziału Filologicznego przekazuje Władzom Rektorskim oraz Przewodniczącym Rad Wydziałów Uniwersytetu Śląskiego.

§3

Uchwała została przyjęta większością głosów oddanych w przeprowadzonym głosowaniu jawnym, przy braku głosów przeciwnych oraz 11 głosach wstrzymujących się.

Przewodniczący Rady Wydziału Filologicznego

Prof. zw. dr hab. Krzysztof Jarosz

